

Vai trò của kinh tế tập thể, hợp tác xã trong phát triển kinh tế xanh

16:57 12/12/2025

Kinh tế tập thể, hợp tác xã (HTX) là lực lượng kết nối hàng triệu nông dân, tổ chức sản xuất và có khả năng triển khai các mô hình sản xuất sạch, tuần hoàn và thích ứng với biến đổi khí hậu.

Trong bối cảnh Việt Nam và thế giới đối mặt với biến đổi khí hậu, suy thoái môi trường và áp lực phát triển bền vững, việc chuyển từ mô hình phát triển kinh tế tuyến tính (lấy tài nguyên - tạo sản phẩm - thải bỏ) sang mô hình kinh tế xanh và kinh tế tuần hoàn (tối ưu hoá sử dụng tài nguyên, giảm chất thải, tái sử dụng và tái chế) là tất yếu. Đặc biệt ở khu vực nông nghiệp - chiếm tỷ trọng lớn trong GDP và giải quyết việc làm, việc phát triển nền sản xuất bền vững, giảm phát thải và bảo vệ môi trường là nhiệm vụ trọng tâm của chính sách quốc gia và địa phương.

Một trong những vai trò quan trọng của HTX là tập hợp các hộ nông dân nhỏ lẻ để sản xuất theo các tiêu chuẩn cao hơn như VietGAP, GlobalGAP, các tiêu chuẩn hữu cơ.

Khi sản xuất theo chuẩn này, các thành viên thường phải: Giảm sử dụng hoá chất độc hại; Áp dụng biện pháp bảo vệ môi trường; Giảm phát thải khí nhà kính; Quản lý nước và đất hiệu quả hơn.

Một lợi thế khác của HTX là tổ chức chuỗi giá trị bền vững, từ sản xuất đến tiêu thụ. HTX giúp thành viên: Tiếp cận thị trường và bao tiêu sản phẩm; Giảm tình trạng “được mùa mất giá”; Thúc đẩy tiêu dùng sản phẩm xanh với người tiêu dùng; Tăng tính minh bạch và truy xuất nguồn gốc.

Kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp hướng tới tái sử dụng chất thải, tối ưu tài nguyên và giảm phát thải. HTX là điểm tựa để triển khai các giải pháp này:

Thứ nhất, tái sử dụng phụ phẩm nông nghiệp: Nông nghiệp sản sinh nhiều phụ phẩm như rơm rạ, vỏ quả, phân bón thừa... Những vật liệu này nếu không được xử lý tốt sẽ gây ô nhiễm môi trường. Các HTX có thể tổ chức phân loại, thu gom

và tái sử dụng chúng làm phân compost hoặc nguyên liệu chăn nuôi, thay vì thải bỏ. Điều này góp phần giảm khí methane và nitrous oxide - hai khí nhà kính chủ yếu từ nông nghiệp.

Thứ hai, liên kết dịch vụ và mô hình tuần hoàn: Không chỉ sản xuất, nhiều HTX còn mở rộng dịch vụ sang lĩnh vực thu gom rác thải nông thôn, cung cấp nước sạch, quản lý môi trường địa phương và tạo ra các mô hình kinh tế tuần hoàn. Qua đó, họ không chỉ mang lại lợi ích cho thành viên mà còn góp phần nâng cao chất lượng môi trường nông thôn.

Trong bối cảnh biến đổi khí hậu, nông nghiệp là một trong những lĩnh vực chịu tác động mạnh nhất. Với vai trò trung tâm trong tổ chức sản xuất và cung ứng dịch vụ, HTX giúp:

Áp dụng giải pháp giảm phát thải: Sử dụng năng lượng tái tạo trong sản xuất, đổi mới vật tư đầu vào xanh, tối ưu hóa quy trình canh tác.

Thích ứng với biến đổi khí hậu: Triển khai mô hình đa dạng cây trồng, xen canh, bảo vệ đất và nước, giảm rủi ro thiên tai.

Nhờ mô hình tập thể, các HTX có khả năng huy động lực lượng và nguồn lực để triển khai các giải pháp này hiệu quả hơn so với cá nhân sản xuất nhỏ lẻ.

Mô hình trồng sầu riêng Ri 6 của Hợp tác xã Vườn cây ăn trái Trường Khương A (TP. Cần Thơ)

Có thể kể tới các mô hình tiêu biểu như, Hợp tác xã Vườn cây ăn trái Trường Khương A (TP. Cần Thơ) đã tổ chức sản xuất sầu riêng và vú sữa theo tiêu chuẩn VietGAP/GlobalGAP. Nhờ vậy, sản lượng cao, chất lượng ổn định, giảm chi phí sản xuất và nâng cao thu nhập. Đồng thời, mô hình này thích ứng tốt với biến đổi khí hậu, giúp giảm những tác động tiêu cực đến môi trường.

Các HTX tại tỉnh Vĩnh Long liên kết với doanh nghiệp để cung ứng vật tư sạch và tiêu thụ sản phẩm theo chuỗi giá trị, qua đó giảm lãng phí, nâng cao năng suất và chất lượng sản phẩm.

Các HTX nông nghiệp tại tỉnh Vĩnh Long: hơn 377 HTX hoạt động trong lĩnh vực sản xuất, cung ứng vật tư và tiêu thụ sản phẩm giúp thành viên tiếp cận thị trường bền vững.

Tổ hợp tác trồng ngò gai xen dừa (Vĩnh Long): mô hình đa dạng sản xuất, tăng thu nhập và thúc đẩy sản xuất bền vững...

Kinh tế tập thể và các HTX ở Việt Nam đang là lực lượng nòng cốt trong chiến lược phát triển kinh tế xanh và tuần hoàn, đặc biệt trong nông nghiệp. Mô hình này giúp tập hợp nông dân sản xuất theo chuẩn bền vững; Tổ chức chuỗi giá trị giảm thất thoát và lãng phí; Triển khai mô hình tuần hoàn; Giảm phát thải và thích ứng với biến đổi khí hậu; Nâng cao thu nhập và chất lượng cuộc sống của nông dân.

Trong bối cảnh hội nhập và cam kết phát triển bền vững, việc tiếp tục phát huy vai trò của kinh tế tập thể, HTX với sự hỗ trợ của chính sách, kỹ thuật và thị trường - là then chốt để thúc đẩy nền nông nghiệp xanh, tuần hoàn và bền vững ở Việt Nam.

Anh Tú